

CHET TILLARINI O‘QITISHDA SUGGESTOPEDIYA METODINING O‘RNI VA AHAMIYATI, AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI

Murodova Yorqinoy Tojiyevna

*Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va
aloqa harbiy instituti o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Suggestopediya metodi, bolgariyalik olim Georgiy Lozanov tomonidan ishlab chiqilgan, chet tillarini o‘rgatishda innovatsion yondashuv bo‘lib, o‘quvchilarga qulay va tinchlantiruvchi muhit yaratishga qaratilgan psixologik va emotsional texnikalardan foydalanishga asoslangan. Ushbu metod an‘anaviy metodlardan sezilarli darajada farq qiladi, chunki u intensiv o‘rganish va qat‘iy tartibga solingan rejimga qaraganda, o‘quv jarayonida emotsional va psixologik jihatlariga ko‘proq e‘tibor qaratadi, bu esa ma‘lumotni tezroq o‘zlashtirishga va stressni kamaytirishga yordam beradi. Ushbu maqolada suggestopediya metodining asosiy tamoyillari, uning ijobiy va salbiy tomonlari, shuningdek, zamonaviy chet tillarini o‘rgatishdagi qo‘llanilish sohalari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Suggestopediya, o‘quv metodikasi, chet tillarini o‘rgatish, psixologik yondashuv, tinchlantirish, yodlash, pedagogika, Georgiy Lozanov, metodika, o‘qitish, psixologik to‘siq.

Аннотация: Метод суггестопедии, разработанный болгарским ученым Георгием Лозановым, представляет собой инновационный подход к обучению иностранным языкам, который основывается на использовании психоэмоциональных техник, направленных на создание комфортной и расслабленной атмосферы для студентов. Этот метод значительно отличается от традиционных методов, ориентированных на интенсивное запоминание и строгие дисциплинарные рамки. Существенное внимание уделяется эмоциональной и психологической стороне обучения, что способствует более быстрому усвоению материала и минимизации стресса. В данной статье рассматриваются основные принципы суггестопедии, её положительные и отрицательные стороны, а также области применения в современном обучении языкам

Ключевые слова: суггестопедия, метод обучения, иностранные языки, психоэмоциональный подход, расслабление, запоминание, педагогика, Георгий Лозанов, методика, обучение.

Suggestopediya — bu bolgariyalik olim Georgiy Lozanov tomonidan 1970-yillarda ishlab chiqilgan o'quv metodi bo'lib, u psixologik va emotsional texnikalardan foydalanish orqali o'quvchilarning ma'lumotni o'zlashtirish qobiliyatini faollashtirishga asoslanadi. Ushbu metodning asosiy jihati shundaki, o'quv jarayonida tinchlantiruvchi va qulay muhit yaratish, bu esa o'quvchilarning stressini kamaytirishga va diqqatini oshiirishga yordam beradi, shuningdek, ma'lumotlarni sokin muhitda o'zlashtirish imkonini beradi.

Suggestopediya metodining o'ziga xosligi shundaki, u turli qabul qilish usullarini birlashtirishga urg'u beradi: eshitish, tasavvur qilish va ong faoliyati. Bu barcha sezgilarni faollashtirishga yordam beradi, bu esa ma'lumotni yaxshiroq yodlash va o'zlashtirishga olib keladi.

Ushbu metod chet tillarini o'rgatishda faol qo'llaniladi, bu yerda o'quvchilar faqat leksika va grammatika bilan tanishibgina qolmay, balki tinglash qobiliyatini va tilga nisbatan intuitiv tushunishni ham rivojlantiradilar.

Suggestopediya metodining asosiy tamoyillari:

- **tinchlanish va qulay muhit yaratish** - o'quv jarayoni shunday tashkil qilinadiki, o'quvchilar tinchlanib, o'zlarini qulay his qilishlari mumkin. Bu sokin musiqa, maxsus yorug'lik sharoitlari va deyarli teatr muhitini yaratish kabi elementlarni o'z ichiga olishi mumkin;

- **ikkilamchi o'zlashtirish jarayoni** – o'quv jarayoni ikki bosqichdan iborat bo'ladi: yangi materialni tinchlanish holatida faol qabul qilish va keyin uni odatdagi, yanada tanish rejimda takrorlash;

- **musiqa va teatr elementlaridan faol foydalanish** - musiqa, ritm va teatr o'yinlari o'quvchilarga tinchlantiruvchi va shu bilan birga stimulyator sifatida ta'sir qiluvchi muhim elementlarga aylanadi;

- **o'qituvchining rolini yo'riqchi va murabbiy sifatida ko'rish** - o'qituvchi qat'iy murabbiy bo'lib qolmaydi, balki o'quvchilarni o'rgatishda turli vositalarni ishlatib, kerakli muhitni yaratishda ularni boshqaradigan yo'riqchi bo'ladi.

Suggestopediyaning maqsadi tezda soʻzlashuv koʻnikmalarini rivojlantirishdir.

Metod oʻquvchilardan lugʻat

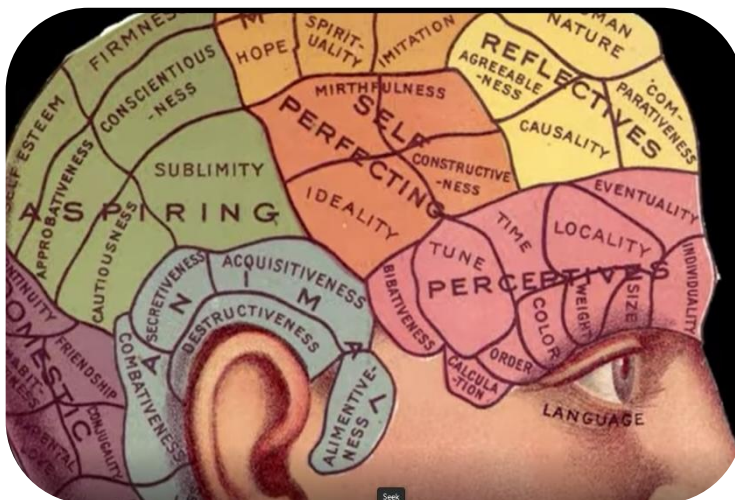
juftliklarining ulkan roʻyxatini oʻzlashtirishni talab qiladi.

Suggestopediya kursi 30 kun davom etadi va oʻnta oʻquv

modullaridan iborat. Mashgʻulotlar haftada 6 kun kuniga 4 soatdan

oʻtkaziladi. Har bir modulning

diqqat markazida taxminan 1200 soʻzdan iborat dialog boʻlib, unga lugʻat roʻyxati va grammatik sharhlar ilova qilingan. Dialoglar leksika va grammatika boʻyicha baholanadi. Har bir modulda ishlash shablони mavjud. Modulni oʻrganish 3 kun davom etadi: 1 kun - yarim kun, 2 kun - toʻliq kun, 3 kun - yarim kun. Yangi modul ustida ishlashning birinchi kunida oʻqituvchi modul dialogining umumiy mazmunini (strukturasini emas) muhokama qiladi

Suggestopediya metodining afzalliklari:

- **stress va tashvishlarni bartaraf etish** – koʻplab oʻquvchilar chet tillari bilan bogʻliq qoʻrquv va tashvishlarni his qilishadi, bu esa oʻquv jarayonini qiyinlashtirishi mumkin. Suggestopediya ushbu toʻsiqlarni yengillashtiradi, chunki u oʻquvchilar uchun tinch va osuda muhit yaratadi;

- **maʼlumotni tezroq yodlash va oʻzlashtirish** - tinchlantiruvchi texnikalar va musiqa elementlaridan foydalanish orqali maʼlumot tabiiy ravishda qabul qilinadi va tezda yodlanadi;

- **turli qabul qilish kanallarini stimulyatsiya qilish** - ushbu metod vizual, eshitish va motor sezgilarini faollashtiradi, bu esa materialni yaxshiroq oʻzlashtirishga va oʻquvchilarning qiziqishini oshirishga yordam beradi;

- **ijodiy yondashuvni rivojlantirish** - suggestopediya oʻquvchilarga tilni real hayotiy vaziyatlarda erkin va samarali ishlatish imkonini beradigan ijodiy yondashuvni rivojlantirishga katta eʼtibor beradi;

- **oʻquvchilarning motivatsiyasini va faolligini oshirish** - ushbu metod oʻquv jarayonini jozibali va qiziqarli oʻtishiga qaratilgan, bu esa oʻquvchilarda yuqori motivatsiyani shakllantirishga yordam beradi.

Suggestopediyaning asosiy ahamiyati shundaki, u oʻquvchilarga chet tili yoki ikkinchi tilni oʻrganishda muhim shaxsiy psixologik toʻsiqlarni yengishga yordam beradi

Suggestopediya metodining salbiy tomonlari

Maxsus tayyorlangan o'qituvchilarni talab qilishi - ushbu metod o'qituvchidan nafaqat yuqori malakani, balki ijodiy yondashuvni ham talab qiladi. Bu uni ta'lim muassasalarida joriy qilishni qiyinlashtirishi mumkin, chunki maxsus tayyorlangan mutaxassislar yetishmaydi.

Ko'p vaqt va moddiy resurslarni talab qilishi - metodning muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun maxsus muhit yaratish, musiqa, teatr elementlaridan foydalanish talab qilinadi, bu esa sezilarli darajada moddiy va vaqt resurslarini talab qiladi.

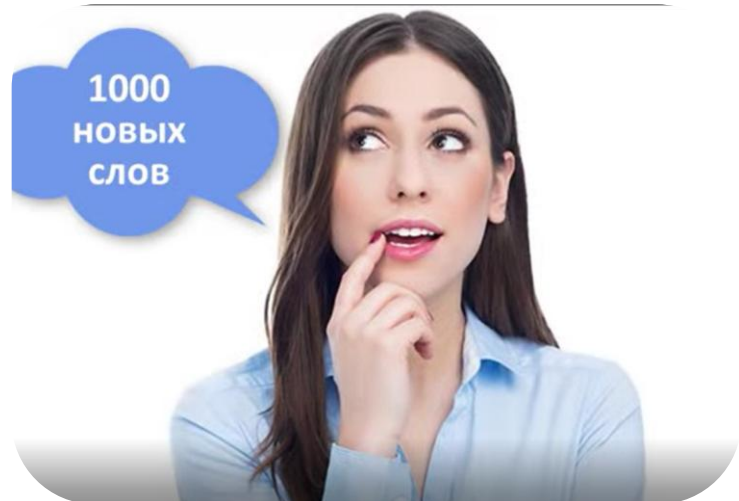
Shaxsiy yondashuv zarurati - metod har bir o'quvchiga mos kelmasligi mumkin, chunki har bir inson samarali o'rgatish uchun turli sharoitlarni talab qiladi. Ba'zi o'quvchilar emotsional va ijodiy elementlarni o'rganishga rag'batlantiruvchi vosita sifatida qabul qilmasliklari mumkin.

Qo'llanilish sohasining cheklanganligi - suggestopediya asosan chet tillarini o'rgatishda samarali, boshqa fanlar uchun esa samarasi kamroq bo'lishi mumkin.

Natijalarni baholashdagi qiyinchiliklar – an'anaviy o'quv metodlaridan farqli o'laroq, suggestopediya natijalari obyektiv baholashga qiyin bo'ladi, chunki o'qish jarayoni intuitiv va emotsional darajada kechadi.

Suggestopediya metodi pedagogika sohasida, ayniqsa chet tillarini o'rgatishda muhim yutuqdir. U psixologiya, musiqa va teatr elementlarini birlashtirgan noyob yondashuvni taqdim etadi, bu esa o'qish jarayonini tabiiy va samarali qiladi. Ba'zi cheklovlar va qo'llashdagi qiyinchiliklarga qaramay, ushbu metodni qo'llash o'quvchilarning til o'rganish sifatini sezilarli darajada yaxshilashi va ularda motivatsiyani oshirishi mumkin.

Umuman olganda, suggestopediya metodikasi — bu nazariy o'rganish va ta'lim muassasalarida amaliy qo'llanilishi uchun e'tiborga loyiq bo'lgan istiqbolli metod hisoblanadi. Usul haqida ko'p yozilgan, ammo amaliyot nuqtayi nazaridan jiddiy o'rganish hali oldinda.

Adabiyotlar:

1. G. Lozanov. (2007). Суггестопедия: новые возможности в обучении и воспитании. М.: Прогресс.
2. I. Dimova. (2011). Методы и технологии преподавания иностранных языков в современных школах. СПб.: Издательство РГПУ.